

# Theobroma (Kakaovník)

čeleď: Sterculiaceae

Roste ve střední a Jižní Americe v podobě stálezeleného stromu. Větve jsou rozkladité. Palisty jsou drobné až střední, párovité a opadavé. Listy jsou jednoduché, kožovité, střídavé a od báze obvykle 3 - 5tižilné. Květenství je lodyžní nebo úžlabní, vrcholičnaté, chudé až bohaté, vlastní květy jsou oboupohlavné, 5tičetné, kalich je hluboce 3 - 5tilaločný, vlastní laloky jsou vejčité až 3úhlé, korunní lístky lopatkovité, nehetnaté nebo řemenovité a mají 5 tyčinek. Plodem je bobule, zpravidla nepukavá, vejčitá až eliptická, má 10 žeber a semena jsou vejčitá, zploštělá. Nejznámějším druhem je bezesporu *T. cacao* používaný k výrobě čokolády.

## Theobroma angustifolium

oblasti: Guatemala, Kostarika, Panama, Salvador

Roste ve střední Americe v podobě nízkého stromu se širokou korunou. Listy jsou mírně kopinaté, špičaté, zelené, dlouhé 15 - 25cm, široké 10cm, báze tupá, zakulacená nebo zkosená, spodní strana bíle plstnatá, žilnatina bývá hnědá a řapíky jsou krátké. Květenství je úžlabní, objevuje se na mladých větvích, je ochlupené, vlastní květy jsou žluté a v průměru mají 2cm. Plody jsou asymetricky vejčité až obvejčité, v mládí hnědě ochlupené, dlouhé 15cm a široké 7 - 8cm.

## Theobroma bernoullii

### Theobroma bicolor (Kakaovník peruánský)

synonyma: *Cacao bicolor*, *T. ovatifolia*, *Tribroma bicolor*

oblasti: Peru

Roste v Peru v podobě stromu s úzkou korunou. Dorůstá výšky 3 - 6 (i 18)m. Větve jsou v mládí ochlupené. Listy jsou kožovité, zpravidla převíslé, vejčité, špičaté, zelené, dlouhé 14 - 40cm, široké 6 - 23cm, báze srdčitá, žilnatina dlanitě 5 - 7mičetná, spodní strana ochlupená a řapíky jsou dlouhé 1,5 - 3,5cm. Květenstvím je vrcholík, listeny úzké, vlastní květy mají 3 - 6mm stopku, 5 vejčitékopinatých načervenalé ochlupených kališních lístků spojených na bázi, délky 5 - 6mm, šířky 2 - 3mm, korunní lístky jsou obvejčité a dlouhé 2,2mm. Plody jsou vejčité až kulaté, žlutozelené, zeleně žilkované, dlouhé 15 - 20cm, široké 10 - 12cm a obsahuje zploštělá vejčitá semena délky 2 - 2,7cm a šířky 1,5 - 1,8cm.

## Theobroma cacao (Kakaovník pravý)

synonyma: *Cacao minar*, *Cacao minus*, *Cacao sativa*, *Cacao theobroma*, *T. cacao* f. *leiocarpum*, *T. cacao* subsp. *leiocarpum*, *T. cacao* subsp. *pentagona*, *T. cacao* subsp. *sativa*, *T. cacao* var. *leiocarpum*, *T. integerrima*, *T. kalagua*, *T. leiocarpum*, *T. pentagonum*, *T. saltzmanniana*, *T. sapidum*, *T. sativa*, *T. sativa* var. *leucosperma*, *T. sativa* var. *melanosperma*, *T. sativum*

oblasti: Brazílie, Ghana, Portoriko

Pochází z brazilských pralesů Jižní Ameriky, ale největším producentem je Ghana. Patří mezi stálezelené stromy. Dorůstá výšky 6 - 10 (i 15)m při průměru kmene až 30cm. Větve jsou v mládí

ochlupené. Kůra je u mladších rostlin bělošedá, později se barví do hněda. Vlastní dřevo je žlutočervené. Listy jsou střídavé, eliptické až kopinaté či obvejčité, špičaté, tmavě zelené (v mládí červené či hnědofialové), dlouhé do 30 (i 40)cm, široké až 13cm, báze kulatá až tupá, žilnatinu tvoří 10 - 14 párů žilek a řapíky jsou dlouhé 1 - 2cm. Bílé vonné květy vyrůstají přímo z kmene nebo velkých větvích (je to nutné, protože plody jsou na větve příliš těžké (mají 10 - 30cm délku a průměr 5 - 10cm ve tvaru rugbyového míče) po 1 či více ks, mají 1 - 2,5cm stopku, růžový kalich délky 0,6 - 1cm, koruna je bílá, nažloutlá nebo narůžovělá a má 5 korunních lístků délky 2,5 - 3mm. Plodem je eliptická bobule délky 30cm v barvě žluté až hnědočervené či tmavě červenofialové, skládá se z 5ti svyslých řad semen délky 2,5cm, šířky 1,8cm, kterým se říká kakaový bob a tloušťka slupky je i 2cm. Nám známé kakao se získává fermentací bobů, navíc vzniká tuk (kakaové máslo), které se využívá v kosmetice a farmacii.

Vyhovuje mu vlhké tropické prostředí, rašelinný substrát a v zimě by teplota neměla klesnout pod 20°C. Začíná kvést již 4. rokem od výsevu.

### Theobroma canumanense

### Theobroma canumanensis

### Theobroma cirmolinae

### Theobroma duckei

### Theobroma gileri

### Theobroma glauca

### Theobroma glaucum

synonyma: T. calodesmis

oblasti: Brazílie, Ekvádor, Kolumbie, Peru

Roste v Peru, Brazílii, Ekvádoru a Kolumbii v podobě stromu. Dorůstá výšky 20m. Listy jsou kožovité, eliptické, špičaté, dlouhé 20 - 25cm, široké 8 - 12cm, spodní strana světlejší, báze asymetrická, žilnatinu tvoří 5 - 6 párů žilek a řapíky jsou tlusté, dlouhé 0,8 - 1cm. Květenstvím je chocholičnatých 10 - 20tičetný svazek, vlastní květy mají 0,8 - 1cm stopku, kališní lístky bílé až červeně ochlupené, dlouhé 0,8 - 1,3cm, široké 3 - 4mm, korunní lístky mírně obvejčité, narůžovělé, dlouhé 4 - 5,5cm a široké 3 - 4mm. Plody jsou mírně vejčité, dlouhé 10 - 11cm a široké 5 - 5,5cm.

### Theobroma grandiflorum (Kakaovník velkokvětý)

synonyma: Bubroma grandiflorum, Guazuma grandiflora, T. macrantha

oblasti: Amazonas, Peru

Pochází z Amazonie. Roste v podobě stálezeleného stromu. Dorůstá výšek od 5 - 10 (i 20)m. Borka

je hnědá. Větve jsou v mládí ochlupené. Listy jsou střídavé, tuhé, kožovité, tmavězelené, špičaté, mohou být mírně vykrajované, lesklé, 20 - 35 (i 55)cm dlouhé a 6 - 11 (i 15)cm široké, báze zaoblená až prakticky srdčitá, žilnatinu tvoří 10 párů žilek a řapíky jsou dlouhé 0,5 - 1cm. Květenství bývá úžlabní, má 1,5cm stopku, úzké listence délky 2 - 3mm, vlastní květy mají 4mm stopku, 3 - 5 kališních kožovitých vejčitých ochlupených lístků délky 1,4cm, šířky 6 - 8mm, korunní lístky jsou lžičkovité, dlouhé i široké 6 - 7mm. Plod má široce vejčitéeliptický tvar, délku až 24 (i 35)cm a průměr do 12 (i 15)cm. Povrch je tvrdý, drsný, chlupatý a kožovitý až dřevnatý. Uvnitř se nachází až 25 světlehnědých semen.

Potřebuje vysokou vlhkost a teploty.

Theobroma guileri

Theobroma hylaeum

Theobroma leiocarpa

Theobroma mammosum

Theobroma mariae

Theobroma martiana

Theobroma microcarpa

Theobroma microcarpum

Theobroma nemorale

Theobroma obovatum (Kakaovník obvejčitý)

oblasti: Brazílie, Kolumbie, Peru

Roste v Peru, Kolumbii a Brazílii v podobě stromu. Dorůstá výšky 10 - 12m. Větve jsou šedé, v mládí ochlupené. Palisty jsou úzké, opadavé a dlouhé 3mm. Listy jsou obvejčité, špičaté, zelené, dlouhé 10 - 24cm, široké 3,5 - 10cm, báze asymetrická, kulatá až tupá, žilnatinu tvoří 5 - 6 párů vyniklých žilek a řapíky jsou dlouhé 0,5 - 1cm. Květenstvím je úžlabní vrcholík na 1 - 1,5cm stopce, vlastní květy mají 2mm stopku, vejčité špičaté kališní lístky délky 6mm, šířky 3,4 - 4mm, korunní lístky jsou široce eliptické, báze červená, konec 7mižilný a vykrojený. Plody jsou mírně obvejčité, dlouhé 7cm, široké 4cm a slupka je kožovitá.

Theobroma pentagona

## Theobroma purpureum

## Theobroma simiarum

synonyma: T. chocoense

## Theobroma sinuosum

synonyma: T. tessmannii

## Theobroma speciosa

## Theobroma speciosum

synonyma: T. quinquenervia, T. speciosum var. coriaceum, T. speciosum var. quinquenervium

oblasti: Amazonas, Bolívie, Ekvádor, Kolumbie, Peru

Roste v Peru, Bolívii, Brazílii, Ekvádoru a Kolumbii v podobě stálezeleného stromu. Dorůstá výšky do 15m při průměru kmene 20cm. Borka je hladká, naředlá. Větvě jsou v mládí hnědé a ochlupené. Listy jsou střídavé, kožovité, tuhé, vejčité, zaoblené až špičaté, přitiskle ochlupené, dlouhé 30 - 40cm, široké 14 - 18cm, báze asymetrická, kulatá, žilnatinu tvoří 7 - 8 párů žilek a řapíky jsou tlusté, ochlupené a dlouhé 1 - 1,5cm. Květenstvím je bohatá až 200tičetná lata vyrůstající na kmeni, vlastní květy mají tenké až 1,5cm stopky, 5 kališních špičatých vejčitých lístků délky 1cm, šířky 4mm z 1/3 spojených, korunní lístky jsou mírně obvejčité, na bázi a konci červené, dlouhé 6mm a široké 3mm. Plody jsou mírně eliptické, mírně 5tihranné, dlouhé 10cm a široké 8cm.

## Theobroma stipulatum

## Theobroma subincana

## Theobroma subincanum

synonyma: Cacao guianensis, Cacao sylvestris, T. ferruginea, T. guianense, T. guianensis, T. sylvestre

oblasti: Brazílie, Kolumbie, Peru

Roste v Peru, Brazílii a Kolumbii v podobě stálezeleného stromu. Dorůstá výšky až 15m při průměru kmene 15cm. Borka je šedá. Větvě jsou v mládí ochlupené. Listy jsou střídavé, tuhé, kožovité, mírně vejčité, špičaté, na konci mohou být vykrajované, dlouhé 0,2 - 1,1m, široké 7 - 14cm, žilnatinu tvoří 9 - 12 párů žilek a řapíky jsou dlouhé 1 - 1,5cm. Květenství tvoří 1 - 6tičetné svazky, vlastní květy mají (2 - ) 4 - 5mm stopku, opadavé 2mm listence, 5 kališních ochlupených vejčitých špičatých lístků délky 7 - 8mm, šířky 3mm, korunní lístky jsou obvejčité, 5 - 6tižilné a zakulacené. Plody jsou eliptické, krátce tlustě stopkaté, dlouhé 10cm, široké 5 - 6cm a semena jsou vejčitá, dlouhá 2,2 - 3,2cm a široká 1,2 - 1,6cm.

## Theobroma sylvestre

synonyma: T. martii, T. nitidum, T. speciosum var. spruceana, T. spruceanum

## Theobroma velutinum

Další informace:

<http://database.dendrologie.cz/index.php?menu=4&id=665>

<http://www.biotox.cz/enpsyro/pj3rthe.html>

<https://www.rostliny.net/>